

Netrpělivost se může škaredě vymstít

ihned.cz, 30. 4. 2020

Epidemiolog Rastislav Maďar vede odborný tým Karanténa, který ministrowi zdravotnictví Adamu Vojtěchovi (za ANO) radí s uvolňováním protiepidemických opatření. autor: HN – Libor Fojtík

Namísto jednoho jednal ministerský tým Karanténa dva dny. Musel sepsat stoh podmínek, za nichž se v příštích týdnech postupně bude život v Česku vracet do normálu. Speciální hygienická opatření budou muset dodržovat obchodní centra, kadeřnictví, školy nebo kina. Vláda bude také podle epidemiologa a šéfa týmu Karanténa Rastislava Maďara jednat o květnovém povolení akcí do stovky účastníků.

HN: Jak plánování rozvolňování a podmínek, za jakých se to bude dít, ovlivnilo to, že sněmovna nouzový stav neprodloužila do 25. května, jak chtěla vláda, ale jen do 17. května? Bude se harmonogram muset nějak upravit?

Harmonogram se upravovat nebude. Od začátku jsme jasně řekli, že chceme mít k dispozici dvoutýdenní intervaly, abychom mohli vždy tu předchozí vlnu vyhodnotit. A v případě nutnosti mohli začít brzdit. Poměrně riziková je vlna od 11. května. Uvede se do pohybu velká část populace, ať už je to dáno obchodními centry nebo amatérskými sporty, které se povolí, nebo i určitými jinými akcemi, které bude schvalovat vláda. Plánuje se, že se mohou povolit akce až do sto lidí, pokud se dodrží určité podmínky. Ale musí se dodržet standardní režim – dezinfekce, ochrana dýchacích cest, rozestupy, hlídání toho, aby nedocházelo ke koncentraci osob. Pokud to takhle schválí vláda, musíme potom počkat další dva týdny, abychom vyhodnotili, co to udělalo. Zejména vnímáme rizika u společných prostor obchodních center. Proto budou otevřená s velmi přísnými podmínkami, které musí splnit.

HN: Například?

Odpočinkové a sedací zóny budou znepřístupněné. Chceme majitelům a provozovatelům obchodů umožnit, aby stejně jako ostatní mohli svou provozovnu otevřít. Ale musí dodržovat všechna základní pravidla.

HN: Znamená to tedy, že ani jídelní kouty nebudou fungovat?

Rastislav Maďar (46)

- Medicínu absolvoval ve slovenském Martině, ve studiích pokračoval v Bratislavě.
- Od roku 1997 se specializuje na epidemiologii, prevenci a kontrolu infekčních nemocí, nemocniční nákazy, cestovní a tropickou medicínu.
- Je vedoucím Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví Ostravské univerzity. Zároveň působí v Centru očkování a cestovní medicíny Avenir.
- Začátkem dubna stanul v čele odborného týmu Karanténa, který ministrowi zdravotnictví Adamu Vojtěchovi (za ANO) radí s uvolňováním protiepidemických opatření.

Dětské koutky plus různá restaurační zařízení nebudou povolené, pokud to tak vláda schválí. Pokud bude povolený provoz kin a jiných podobných zařízení, samozřejmě to také bude za přesně definovaných podmínek. Jednou z nich bude i to, že ze začátku tam nebude dovolený prodej a konzumace jídla ani čehokoliv jiného. To by vedlo k tomu, že by lidé v kině měli po celou dobu sundanou roušku ve tmě s argumentem, že konzumují popcorn, a tak si roušku

nemusí dávat. Snažíme se populaci postupně pouštět do normálního života, ale ne úplně bezhlavě.

HN: Co podmínky v kinech? Lístky si koupí jen zlomek lidí, kteří by se vešli do sálu, a pak budou mít mezi sebou rozestupy a na obličejích roušky?

Přesně tak. Lidé budou mít povinně roušky, a to dokonce i kdyby se venku na veřejnosti zavedly na dobrovolné bázi, uvnitř ta povinnost vydrží ještě delší dobu.

HN: Akce do 100 lidí nebo kina vláda plánuje zahrnout do vlny uvolnění od 11. května?

Ano, určitě se to bude řešit. Vnímáme, že situace je příznivá, takže si to můžeme dovolit. Nakonec když půjdou davy lidí do nákupního centra, myslím si, že za nějakých okolností můžeme pustit větší počet lidí i jinam. Dejme tomu nemusíme držet ani svatbu na stávající úrovni deseti lidí. Ale na nějaké velké hudební festivaly to skutečně nevidím, to si netroufne toto léto ještě žádná země na světě.

HN: Máte jistotu, že se vláda vámi stanovenými podmínkami bude řídit? Ohledně rychlosti uvolňování zákazů vaše doporučení ignorovala.

Pokud se ukáže, že se nám to nevymsťí, bude to jediné pozitivní. My epidemiologové a kolegové jiných příbuzných oborů víme o tom viru nejvíc. To si dovolím tvrdit. Víme, jak je nevyzpytatelný a jak může být nebezpečné ho podcenit. Ekonomický optimismus a rychlost návratu do normálu se snažíme trochu korigovat. Když půjdeme moc rychle a bude se muset brzdít, start potom bude mnohem pomalejší a bolestivější. Je pár zemí na světě, které jdou tak rychle jako my. Nemáme rychlý mechanismus brzdy. A už vůbec ho nebudeme mít, když přestane platit nouzový stav. Pak nebudeme moci reagovat na zhoršení situace tím, že omezíme provoz. Pokud to není definováno v zákoně o ochraně veřejného zdraví. A mnoho věcí v něm definovaných není, protože nebyl psán pro pandemii, která se vyskytne jednou za desítky let. Proto se objevuje návrh na novelizaci tohoto zákona, který by mohl nahradit nouzový stav. Pokud novela neprojde, nebude ani mechanismus rychlé brzdy. Potom to bude odkázáno na schvalování ve sněmovně. To, že tam budou probíhat hádky opozice versus koalice, které nás odborníky nemusí zajímat, to je jasné. Ale tím se bude natahovat čas.

HN: Co vám v zákoně o ochraně veřejného zdraví chybí?

V návrhu je například povinnost nošení roušek a to, že provozovatel musí poskytovat dezinfekci. Chybí možnost omezovat riziková místa, kde se virus může vyskytovat. Zákon zatím nedává možnost, aby ministerstvo zasahovalo do jejich provozu. Jsou to například právě obchody a obchodní centra. Možná tu bude obava poslanců, aby toho někdo nezneužíval. Ale zákon o ochraně veřejného zdraví nejde zneužít, protože ten z názvu toho zákona můžete použít, jen když je ohroženo veřejné zdraví.

HN: Jak reagujete na to, že sněmovna oproti vládnímu návrhu zkrátila o týden nouzový stav?

Nemůžu říkat, že by nás to těšilo. Datum 17. května, kromě toho, že to je neděle, konec týdne, nedává žádnou logiku. Je uprostřed mezi dvěma vlnami. Ještě nebudeme mít vyhodnocenou ani vlnu z 11. května, do konce nouzového stavu tak bude zbývat jenom šest dnů. Zdůrazňuji, že to nebude velký prudký výkyv, nýbrž postupný, pozvolný nárůst. Když na něj nezareagujeme, tak se nám může zhoršit situace v některém z dalších měsíců.

HN: Říkáte, že vás jako odborníka nemusí zajímat politické argumenty. Ale pak se stane to, že vytváříte doporučení pro ministra zdravotnictví, který se jimi pak neřídí.

Musím říct, že pan ministr Vojtěch s našimi doporučeními souhlasí a drží s námi vždy linii a tak to i vždy komunikuje navenek. Kdyby to tak nebylo, bylo by naprosté plýtvání času dávat doporučení, se kterými člověk, pro kterého je děláme, nesouhlasí nebo je ignoruje. Ale rozhodnutí vlády je kolektivní. Je možné, že ekonomičtí ministři – průmyslu a obchodu, financí a pan premiér – mají takové slovo, které ministr zdravotnictví nemůže sám ustát. Tohle není jako ebola nebo SARS, že máte hned mrtvé. Ti přijdou až následně. A toho my se bojíme, to je velká zákeřnost té nemoci. Když se vás zeptají, kde máte ty mrtvé, tak na to nemáte úplně odpověď.

HN: Na to se vás ptá premiér?

Nechci to specifikovat. Myslím, že to zajímá obecně lidi, kteří vidí ekonomickou stránku věci. Je to pohled ekonomické a možná i části zdravotnické sféry, která do toho úplně nevidí. Ale ekonomové, kteří jsou prozíraví, vědí, že chvilková netrpělivost se může škaredě vymstít. Musím pochválit například předsedu Hospodářské komory pana Vladimíra Dlouhého, který je v tomhle naprosto skvělý. Samozřejmě mu jde o obchodní zájmy a obhajobu lidí, které zastupuje, ale současně si uvědomuje, že když se to přežene, může být mnohem hůř.

HN: K tomu, jak by se teď v době pandemie mělo postupovat, se nyní vyjadřuje mnoho lidí. Nejen laiků, ale i vědců a lékařů z jiných oborů. Nevyužila v debatě s vámi vláda jako argument i dopis 11 akademiků z Univerzity Karlovy, kteří volají po rozvolnění opatření a promoření populace?

Nechci to úplně komentovat, protože mám tendenci dát vždy na názor někoho, kdo se tomu věnuje. Není lékař jako lékař. Byl jsem rád, když se objevila "protipetice" z Univerzity Karlovy, kde se kolegové, kteří skutečně jsou z oboru, ohradili. Proč se k tomu vyjadřuje psychiatr nebo kardiochirurg, když je tu celá skupina virologů, imunologů, infektologů?

HN: Na základě jakých dat se váš tým rozhoduje a doporučuje, co kdy uvolnit a za jakých podmínek?

Snažíme se vycházet z epidemiologických modelů, které máme k dispozici. Studie, která teď probíhá, ho upřesní. Potom vycházíme z obsazenosti lůžek intenzivní péče a z dat, kudy virus proplouvá populací. Zjišťujeme nejen kolik je nových případů, ale také jaké je jejich spektrum, kolik je těžkých stavů a jestli se nám virus daří držet mimo rizikové instituce - domovy pro seniory a dlouhodobě nemocné.

Pokud se nám to bude dařit, nemusí nás virus trápit. Budeme s ním žít relativně spokojeně s tím, že buď příznaky nákazy nebudeme u zdravějších lidí vůbec vidět, nebo zaznamenáme jenom ty mírné, a jen čas od času se objeví těžká forma nákazy.

Trošku se obáváme spíš podzimu. Pokud virus vydrží v Evropě, je možné, že by mohlo dojít je zhoršení situace už jen tím, že lidé budou trpět jinými respiračními nákazami. Když se k tomu přidá koronavirus, může i u nerizikové části populace způsobovat těžší průběh.

Zdůrazňoval jsem, že promoření se nikdo bát nemusí, protože když si riziková skupina uhlídá dva metry odstup, bude nosit roušky a bude vyhýbat větším koncentracím lidí, tak ji nikdo nemůže nakazit. Každý si sám okolo sebe zvládne udržet hranici. Teď to bude zase těžší, protože vnoučata budou chtít jít za prarodiči a tak dále. Když se budou křížit generace, virus dříve nebo později najde někoho rizikového, kdo může mít těžký zápal plic.

HN: Když se bavíme o otevření obchodních domů nebo kin, tak to jde přece mimoběžně s křížením generací. K tomu bude nejdříve asi docházet v rodinách.

Je obecně známo, že jsem nebyl pro to, aby se obchodní domy otevíraly už 11. května. Snažil jsem se, aby se jejich zpřístupnění odložilo alespoň do 25. května. Ale prostě zvítězily určité

zájmy a snahy o narovnání podmínek pro obchodníky, aby nebyli zvýhodněni ti, kdo mají vchod z ulice. Obchodní centra přislíbila, že budou velmi přísně dodržovat opatření, která jim stanovíme. Ale i když budou otevřená, rizikové skupiny by tam podle mého názoru chodit neměly.

HN: Mluvil jste o tom, že se obáváte podzimu. Jaký vliv na podzimní situaci má, jestli se obchodní domy otevřou 11. nebo 25. května?

Máme reprodukční číslo, které znamená, kolik jeden nemocný nakazí dalších lidí. Výchylka o jednu nebo dvě desetiny, kterou teď dopustíme rozvolňováním, může znamenat, že někdy v rizikovější sezoně se nám zahltí lůžka akutní péče těžce nemocnými pacienty. Virus je teď zákeřný a plíživý. A proto WHO a ostatní instituce vyzývají k tomu, aby tu nepanoval přehnaný optimismus. Nepřítele ještě dost dobře neznáme. Ať jsou raději všechny země opatrné, i když ekonomické tlaky sílí.

HN: Vláda uvolňování od počátku spojovala s nástupem chytré karantény. Ta ještě naplno neběží. Zároveň bychom také mohli testovat více lidí a tím získat lepší představu. Nemělo by se v těchto dvou oblastech teď přidat, když chce vláda zákazy odvolávat rychleji?

Asi se bude prosazovat uvolňování indikačních kritérií. Ze začátku jsme neměli dostatečné testovací kapacity a nebylo žádoucí, aby se testoval každý, kdo měl obavu, že se nakazil. Určitě se rozvolní systém pro samoplátce a testy budou i podmínkou cestování do ciziny. Pokud někdo bude chtít vyjet, bude si následně muset zaplatit test. Pokud nebude chtít, skončí v karanténě. A to rozhodně ne na úkor státu. Bude si muset vzít dovolenou.

Chytrá karanténa má smysl. Ale asi 60 kolegů z krajských hygienických stanic a Státního zdravotního ústavu se vyjádřilo, že projekt pomůže, když je velký počet nakažených a oni nestíhají. Když je nízký počet nakažených, nemá žádný přínos. Chytrá karanténa rovnocenně nenahradí osobní pohovor epidemiologa s nakaženým. Osobní trasování je vždycky nejlepší. Epidemiologové z krajských hygienických stanic svoji práci dělají skvěle a zaslouží si obrovské uznání.

HN: To zní, že projekt chytré karantény, kterým se ministerstvo i celá vláda zaklínaly, je nakonec tak trochu zbytečný.

Je důležité, že jsme si ji vyzkoušeli. Je extrémně důležitá, kdyby se zhoršila situace a přibylo nám případů, a současně také proti jakékoliv jiné infekční nemoci v budoucnu. Teď se řešily souhlasy a pozice ministerstva, mobilních operátorů a bankovních institucí. Příště už bude všechno nastavené tak, aby to šlo mnohem rychleji.

Jak by to pomohlo Italům? De facto za epidemii v Evropě do značné míry mohli právě oni, protože nejenom, že nestíhali, ale nikdo nevěděl, že nestíhají, protože to nikomu neřekli. A tím pádem jsme i my měli dojem, že situace v Itálii je pod větší kontrolou, než ji ve skutečnosti měli. Kdyby měli k dispozici chytrou karanténu, jako budou mít snad teď, dokázali by nemocné mnohem rychleji trasovat, alespoň orientačně. Věděli by proto, že nemůžou povolit fotbalové zápasy a podobně, které tam ještě nechali běžet poměrně dlouho.

Související

4. 5.

Schodek zvyšte na půl bilionu a přidejte nezaměstnaným, radí vládě ekonomové ze skupiny NERV

4. 5.

Nejdůležitější je teď dostat do ekonomiky peníze a připravit opozici i veřejnost na to, že deficit státního rozpočtu třeba 500 miliard není...

HN: O koronaviru se toho pořád hodně neví. Nevíme, jestli bude sezónní, i když nějaké indicie tu jsou, není vakcína ani ověřený lék. Co to znamená? Budeme se muset s virem naučit žít? A jak?

Nevypadá to, že se stane to, co u SARS, který se v červenci přestal vyskytovat. Nový koronavirus se chová epidemiologicky jinak, i když jsou příbuzné z 80 procent. Znamená to, že si asi budeme muset zvyknout, že minimálně ještě jednu sezonu s námi bude. Potom uvidíme, jak se to bude vyvíjet, a to i v jiných částech světa, zejména v chudších zemích, kde můžou zůstat dlouhodobá chronická ohniska.

Nás sice tyto oblasti nemusí primárně zajímat, ale musíme si uvědomit, že například v Africe mají své byznysové zájmy bývalé koloniální země jako Portugalsko, Francie nebo Británie. Odtud tam lidé rozhodně jezdit budou, protože to je pro ně stejné jako pro nás jezdit na Slovensko nebo do Německa, kde jsou naše vazby na tamní ekonomiky velmi silné. Můžu si říct, že nepojedu do Mosambiku nebo Angoly, ale lidé z jiných zemí tam jezdit budou. Riziko tedy bude hrozit nonstop a my budeme muset vymyslet nějakou reakci.

Věřím, že to bude vést i k tomu, že se sjednotí procesy v Evropské unii a ta zaujme jednotný přístup k podobným událostem. Každá země se nyní musela zařídit sama podle svého. My z toho zatím vycházíme velmi dobře.

HN: Jsou už nějaké výsledky z populační studie, která má zjistit, kolik lidí má proti viru protilátky?

Ano. Výsledky zveřejníme až na konci. Nemám je podle jednotlivých věkových skupin. Čekám, jak to dopadne jako celek. Bude to trochu regionálně odlišné. Ale vypadá to, že číslo bude poměrně nízké. Znamená to, že vnímavost naší populace vůči viru (pravděpodobnost nákazy virem, pozn. red.) je velmi vysoká a měli bychom z rozvolňovacích vlnami jít velmi opatrně.

HN: Ale my přece nejdeme velmi opatrně. Říkáte, že zákazy odvoláváme jako jedna z prvních zemí.

Nejdeme. Náš původní přístup byl optimisticky opatrný. Říkali jsme si, že existují obě strany problému. Když se to dlouhodobě vyvíjelo dobře a po Velikonocích s odstupem deseti dnů nebyly vidět žádné problémy, ekonomicko-podnikatelská sféra už samozřejmě byla velmi netrpělivá. Přes tlak na vládu se jí podařilo prosadit velké urychlení. Podle našeho názoru jsme byli příliš odvážní. Ale je to tak, jak to je. Nemá smysl to teď zbytečně komentovat. Buďme rádi, že je to dobré a že nemusíme naopak brzdit to, co už bylo v plánu. Akorát doufám, že se nám, kdyby se to zhoršovalo, podaří včas odhalit okamžik, kdy bude potřeba zase někoho z politiků přesvědčit, aby se brzdilo. A to dříve, než tu budeme mít prudký nárůst mrtvých.

S přispěním Kateřiny Horové a Tomáše Zítka

Související

Sdílet článek TWEET

Newsletter

Odebírat

Sedmička HN

Karanténa sice ještě nekončí, ale přichází uvolňování. Život se do normálu ještě nějakou dobu nevrátí, my vám s tím ale chceme pomoci.

Objednejte si newsletter Sedmička HN a každý všední den v sedm ráno od nás dostanete tipy na zajímavé články, knížky, filmy, seriály nebo recepty.

Přihlášením se k odběru newsletteru souhlasíte se zpracováním osobních údajů za účelem příjmu newsletteru. Z odběru se můžete kdykoli odhlásit.

Přihlásit se k odběru

Autor: Markéta Šrajbrová

Zdroj: <https://archiv.ihned.cz/c1-66757570-netrpelivost-se-muze-skarede-vymstit>